

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 151/2020-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. apríla 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Libora Duľu a Ladislava Duditša (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 13 Co 26/2018-226 z 9. októbra 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a pre neprípustnosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej sťažnosti, sťažnostná argumentácia a návrh rozhodnutia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. decembra 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), pre namietané porušenie

základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 13 Co 26/2018-226 z 9. októbra 2019 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a priložených príloh vyplýva, že sťažovateľ ako advokát na základe plnej moci z 26. februára 2013 zastupoval [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalovaný“) v konaní vedenom na Okresnom súde Prešov (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 8 C 133/2012, a to až do 15. januára 2016, keď sťažovateľ vypovedal klientovi plnú moc z dôvodu jeho pracovnej zaťaženia.

Následne sa sťažovateľ domáhal na okresnom súde zaplatenia peňažnej sumy vo výške 7 481,47 eur s príslušenstvom proti [REDAKOVANÉ] ako žalovanému z titulu nezaplatenej faktúry za odmenu za poskytovanie právnych služieb v súdnom konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 133/2012. Okresný súd rozhodol vo veci rozsudkom sp. zn. 16 C 33/2016 zo 7. februára 2017 tak, že žalovanému uložil povinnosť zaplatiť sťažovateľovi sumu vo výške 4 368,01 eur s príslušenstvom do troch dní odo dňa právoplatnosti rozsudku a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Ďalej mu uložil povinnosť nahradiť trovy konania v rozsahu 16,78 %. Proti tomuto rozsudku podali obe strany sporu odvolanie.

3. Krajský súd ako súd odvolací uznesením č. k. 3 Co 78/2017-136 zo 7. decembra 2017 rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Po vrátení veci okresný súd žalobu sťažovateľa zamietol a žalovanému priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Sťažovateľ podal proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým rozhodnutím tak, že potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, ktorým bola žaloba sťažovateľa zamietnutá, a zároveň priznal žalovanému náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

4. Sťažovateľ je toho názoru, že krajský súd napadnutým rozhodnutím porušil jeho základné právo na súdnu ochranu, právo na spravodlivý proces, ako aj právo na ochranu majetku.

5. Jeho sťažnostná argumentácia sa opiera jednak o nesprávne právne posúdenie veci, konkrétne o nesprávny výklad § 18 ods. 4 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v platnom znení (ďalej len „zákon o advokácii“), v zmysle ktorého advokát nemá právo na svoju odmenu za úkon právnej služby, ak o jej výške neupovedomí klienta, spotrebiteľa pred vykonaním tohto úkonu. Sťažovateľ v tejto súvislosti výslovne poukazuje na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 MCdo 8/2011, v ktorom sa uvádza, že „... v prípade niektorých iných zmlúv je absencia dohody o konkrétnej odplate za poskytnuté plnenie spravidla sankcionovaná neplatnosťou zmluvy, v prípade zmluvy o právnej pomoci je tento následok vylúčený právnou úpravou, ktorá stanovuje nevyvrátiteľnú domnienku dohody o tarifnej odmene advokáta (vid' § 2 ods. 2 vyhlášky č. 240/1990 Zb. a § 2 ods. 2 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. a v súčasnosti § 24 zákona č. 586/2003 Z. z.).“, a na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 33 Cdo 3569/2013 z 30. apríla 2014, ktoré sa zaoberá aplikáciou ustanovení o príkaznej zmluve podľa zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) na zmluvu o poskytovaní právnych služieb. Sťažovateľ uvádza, že krajský súd predmetné ustanovenie vyložil extenzívne a v rozpore s § 724 a nasl. Občianskeho zákonníka.

6. Druhá línia jeho argumentácie sa zameriava na to, že krajský súd nesprávne vyhodnotil, resp. neprihliadol na skutočnosť, že v súdnom konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 8 C 133/2012 bol bývalému klientovi sťažovateľa [REDACTED] právoplatne priznaný v jeho prospech nárok na náhradu trov konania vo výške 100 %. Uvádza, že bývalému klientovi budú nahradené trovy konania, z ktorých časť má prináležať sťažovateľovi a ktoré boli predmetom sporu medzi sťažovateľom a klientom, a krajský súd mu ich úhradu napadnutým rozhodnutím nepriznal, čo považuje za krajne nespravodlivé.

7. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd rozhodol nálezom takto:

„1. Sťažnosti sa vyhovuje.

2. Základné právo [REDAKOVANÉ] – advokáta, [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, právo na ochranu majetku podľa článku 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s článkom 1 ods. 1, článkom 2 ods. 2 a článkom 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 13 Co 26/2018 – 226 zo dňa 09.10.2019 porušené bolo.

3. Rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 13 Co 26/2018 – 226 zo dňa 09.10.2019 sa zrušuje.

4. Vec sa vracia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.“

Sťažovateľ si zároveň uplatňuje nárok na náhradu trov konania proti krajskému súdu.

II.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

8. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

9. Podľa čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom

prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

11. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

12. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

Podľa § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd neodmietne prijatie ústavnej sťažnosti pre jej neprípustnosť, ak sťažovateľ preukáže, že nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd, z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

13. Podľa § 419 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v platnom znení (ďalej aj „CSP“) proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

14. V zmysle § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,

b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo

c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

16. V súlade s § 422 CSP dovolame podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).

Podľa § 422 ods. 2 CSP na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie.

17. Podľa čl. 1 ods. 1 ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.

18. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

19. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

20. Podľa čl. 152 ods. 4 ústavy výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

21. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

22. Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré stanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

Predchádzajúce ustanovenie však nebráni právu štátu prijímať zákony, ktoré považuje za nevyhnutné, aby upravil užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom alebo zabezpečil platenie daní alebo iných poplatkov alebo pokút.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

23. Z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne. Ochrana ústavnosti nie je výlučnou úlohou ústavného súdu, ale všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Aj pre všeobecné súdy vyplýva priamo z ústavy (čl. 46 ods. 1) povinnosť chrániť v konaní a pri rozhodovaní nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť, preto sa subsidiárna právomoc ústavného súdu uplatní až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. napr. IV. ÚS 236/07). Ak teda právny poriadok poskytuje

sťažovateľovi iné právne prostriedky ochrany práv garantovaných ústavou alebo medzinárodnou zmluvou, a to aj v podobe možnosti uplatnenia riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov v konaní pred všeobecným súdom, nemôže sa pred ich vyčerpaním domáhať úspešne ochrany práv v konaní pred ústavným súdom. Konanie pred ústavným súdom predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, III. ÚS 114/2010, III. ÚS 5/2013).

24. Vyčerpanie právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje na účinnú ochranu základných práv a slobôd a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov, je jednou z podmienok prípustnosti sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a teda aj podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom [§ 55 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde]. V prípade jej nesplnenia platí, že ústavná sťažnosť je neprípustná. Výnimkou z tohto pravidla je situácia, keď sťažovateľ preukáže, že právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd, nevyčerpal z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Dôkazné bremeno pri preukazovaní dôvodov hodných osobitného zreteľa je na sťažovateľovi.

25. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh ústavný súd ustálil, že jej podstatou je tvrdené porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy napadnutým rozhodnutím krajského súdu, a to z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci a z dôvodu neprihliadnutia na tie argumenty sťažovateľa, ktoré boli podľa jeho názoru kľúčové pre rozhodnutie vo veci.

26. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní každého návrhu skúma, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Ako už bolo naznačené, podmienkou toho, aby ústavný súd pristúpil k meritórnemu

prejednaníu s'ážnosti, je vyčerpanie dostupných prostriedkov nápravy, ktorých uplatnenie s'ážovateľovi právny poriadok priznáva. V civilnom sporovom konaní je takýmto prostriedkom aj podanie dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podľa § 419 a nasl. CSP, a to v prípadoch, keď ho s'ážovateľ má skutočne k dispozícii (I. ÚS 47/2020, III. ÚS 35/2019, I. ÚS 69/2019, III. ÚS 19/2019, I. ÚS 146/2018).

27. Ako už bolo uvedené, argumentáciu s'ážovateľa v jeho ústavnej s'ážnosti možno rozdeliť do dvoch línií. V prvom rade s'ážovateľ namieta nesprávne právne posúdenie veci, a to konkrétne nesprávny výklad § 18 ods. 4 zákona o advokácii s poukazom na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3 M Cdo 8/2011 z 9. mája 2012 a rozpor s § 724 a nasl. Občianskeho zákonníka o príkaznej zmluve.

28. V druhej línií namieta procesný postup krajského súdu, ktorý sa podľa jeho názoru žiadnym spôsobom nevysporiadal so skutkovou námietkou s'ážovateľa, že jeho bývalému klientovi bola v inom súdnom konaní priznaná plná náhrada trov konania, ktorých úhradu požadoval s'ážovateľ za poskytnuté právne služby. Na tomto mieste je potrebné zvažovať, či v tomto prípade išlo o takú podstatnú odvolaciu námietku s'ážovateľa, že by absencia dostatočnej odpovede na ňu v odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu mohla mať za následok porušenie práva s'ážovateľa na spravodlivý proces.

29. Ústavný súd konštatuje, že obe línie argumentov s'ážovateľa je možné posúdiť ako potenciálne spôsobilé na ich uplatnenie ako dôvodov dovolania. Nesprávne právne posúdenie veci je dôvodom na podanie dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu za splnenia podmienok podľa § 421 CSP, ak jeho podanie nie je vylúčené podľa § 422 CSP. Ústavný súd na tomto mieste zdôrazňuje, že v rámci svojho postavenia v súlade s čl. 124 ústavy primárne nie je zjednocovateľom prípadných rozdielov v judikatúre všeobecných súdov, resp. najvyššieho súdu. Túto úlohu zákonodarca zveril najvyššiemu súdu, a to prostredníctvom viacerých nástrojov, ku ktorým patrí aj procesnoprávny inštitút dovolania. Kvalifikovaný nedostatok riadneho odôvodnenia rozhodnutia všeobecného súdu, najmä absencia odpovede na rozhodujúci argument, môže byť posúdený ako neoprávnený zásah

do práva na spravodlivý proces, ktorý je podstatou jednej z tzv. vád zmätočnosti, zakladajúci dôvod dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

30. Ústavný súd si uvedomuje, že vecné posúdenie, či v konkrétnom spore sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí v rámci takého konania do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, ktorá musí byť vykonávaná ústavne konformným spôsobom. Pri posudzovaní, či v konkrétnom prípade je možné považovať dovolanie za účinný prostriedok nápravy (a to výlučne z pohľadu nutnosti jeho vyčerpania ako podmienky prípustnosti ústavnej sťažnosti), sa preto ústavný súd obmedzuje výlučne na formálne posúdenie jeho (ne)prípustnosti tak, ako to vyplýva z ustanovení Civilného sporového poriadku.

Dovolanie totiž neprichádza do úvahy ako účinný prostriedok nápravy, a to najmä vtedy, ak je na prvý pohľad zjavné, že je v konkrétnom prípade neprípustné, napríklad preto, lebo to výslovne vylučuje procesná norma (napr. § 421 ods. 2 CSP, § 422 CSP a pod.). Ďalšou osobitnou výnimkou z pravidla o subsidiarite konania o ústavnej sťažnosti je situácia, ak sťažovateľ tvrdí a preukáže, že nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu patria na ochranu jeho základných práv a slobôd, z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

31. Z podanej ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ dovolanie na najvyššom súde nepodal, čo na dopyt ústavného súdu potvrdil aj okresný súd. Sťažovateľ teda nevyčerpal všetky prostriedky nápravy, ktoré právny poriadok na ochranu jeho základných práv priznáva, a nevyužitie tohto prostriedku sťažovateľ neodôvodnil existenciou dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde). Sťažovateľ takisto netvrdil, že by podanie dovolania proti napadnutému rozhodnutiu vylučoval zákon.

32. Na základe uvedených okolností dospel ústavný súd k záveru, že ústavná sťažnosť sťažovateľa je neprípustná v zmysle § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde, preto ju odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde.

33. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími procesnými návrhmi sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. apríla 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu